

Використання технології «ОСВІТНЯ ПОДОРОЖ» як форми реалізації партнерської діяльності дитини і дорослого

Катерина Крутій, Ірина Стеценко

Конструювання освітнього процесу в дитячому садку будується на основі концепції цілісного розвитку дитини як суб'єкта дитячої діяльності. Тому дорослі, які організують процес взаємодії з дітьми, здійснюють розвиток суб'єктних якостей дошкільників (ініціатива, самостійність, відсутність конформізму, творчість, індивідуальність) відповідно до можливостей віку і з опорою на зону найближчого розвитку (за Л. С. Виготським). Діти, включаючись у різні види активності, вчаться використовувати свій особистий досвід, приймати і ставити цілі діяльності, будувати послідовність своїх дій, добирати засоби для їхнього виконання, оцінювати результати спільно з дорослим. Педагоги виступають організаторами освітнього простору і партнерами по діяльності. Їхнє завдання — забезпечити розвивальний простір, грамотно вибудувати день відповідно до режиму, надаючи дітям право вибору видів активності і їхньої змінюваності впродовж дня.

Організаційно освітній процес у ДНЗ може складатися з трьох блоків:

- *спеціально організоване навчання у формі занять;*
- *спільна партнерська діяльність дитини і дорослого (освітні ситуації, освітні подорожі тощо);*
- *вільна самостійна діяльність самих дітей.*

Якщо в дидактиці дошкільної освіти більш-менш напрацьовано теоретичні та практичні засади спеціально організованого навчання у формі занять, то спільна партнерська діяльність дорослого з дітьми залишається поза увагою як науковців, так і практиків. Статтю, яку присвячено визначенню місця заняття та освітньої ситуації в освітньому процесі дошкільного навчального закладу, опубліковано в часописі «Дошкільне виховання» (Крутій К. [Сучасне заняття та освітні ситуації](#) // Дошкільне виховання. — 2016. — №9. — С. 6-10) та розміщено на сайті ukrdeti.com.

Нагадаємо, що *освітня ситуація* — це ситуація освітньої напруги, що виникає спонтанно або організована вихователем, яка потребує свого вирішення шляхом спільної діяльності всіх її учасників. Її метою є створення дітьми старшого дошкільного віку освітнього результату (ідей, проблем, версій, схем, дослідів, дискурсу) в ході спеціально організованої діяльності.

Із-поміж технологій, які останнім часом упроваджуються в практику роботи дошкільних навчальних закладів України, якомсь «загубилась» цікава та сучасна технологія, назва якої сама говорить за себе — «Освітня подорож». Проте саме освітня подорож, як і освітня ситуація, може бути логічним втіленням *спільної партнерської діяльності дорослого з дітьми*.

Технологія «Освітня подорож» дозволяє перетворювати доквілля в розвивальне середовище для дітей дошкільного віку завдяки безпосередньому знайомству з реальними або віртуальними об'єктами навколишнього світу, що, у свою чергу, активізує діалогічну форму спілкування з однолітками та дорослими.

Освітня подорож також може сприяти розвитку дослідницької діяльності дошкільників.

Освітня подорож це не екскурсія, як може здатись на перший погляд. Подорож тим і відрізняється від екскурсії, що передбачає наявність початкової дослідницької проблеми, націленої на прикінцевий результат, реальний продукт у вигляді нових знань, смислів, відбитий у малюнках і схемах. Вирушаючи в освітню подорож, дитина дошкільного віку може точно (або майже точно) знати мету своєї подорожі (куди, навіщо, що отримаю, як буду добувати знання, що потім з цим буду робити тощо). Тому вся отримана інформація працює на дитину, а не проходить повз неї.

Освітня подорож — це й не заняття як організована спеціальна форма навчання дошкільнят.

Освітня подорож дітей дошкільного віку — це педагогічна технологія, яка має свої особливості та передбачає зіткнення дошкільників із реальною або віртуальною проблемою, активізацію дослідницької діяльності дітей, є формою спільної партнерської діяльності дорослого з дітьми.

Під час подорожі всі предмети й об'єкти живої природи розглядаються як своєрідні тексти, «розшифровка» яких дозволяє встановити взаємозв'язок між реальними об'єктами і втіленими в них ідеями. Важливо також, що це пізнання ґрунтується на власних дитячих спостереженнях, враженнях, роздумах і вимагає напруженої роботи сенсорних систем, тобто чуттєве сприйняття світу, іншими словами, сприйняття за допомогою органів чуття: зору, слуху, дотику, нюху, смаку.

Скільки органів? Відповідь на це запитання може бути дуже різною. Консерватори слідом за Аристотелем говорять про п'ять органів чуття — слух, дотик, зір, нюх і смак. Поети наполягають на шостому, до якого відносять то почуття прекрасного, то інтуїцію, то ще що-небудь. Проте, фізіологи і медики теж не мають згоди між собою. Найобережніші з них налічують у людини тільки три почуття, найрадикальніші — 33. Більшість учених визнають існування в людини 21 виду відчуття, отже, верхня межа поки не встановлена. Тому завдання вихователя — задіяти якомога більше сенсорних систем дітей під час організації освітньої подорожі.

Одним із варіантів освітньої подорожі — є подорож простором казки, тобто дітям надається можливість освоїти ще один цікавий засіб освоєння світу — казкову освітню подорож.

На наш погляд, саме літературна (авторська) казка надає такі безмежні можливості для освітніх подорожей дошкільників.

Що таке літературна казка? Літературна казка — це авторський художній твір, в основі якого лежить захоплива вигадана історія, що об'єднує елементи дійсності й фантастики. *Із-поміж літературних казок є авторські казки*, вигадані не тільки письменниками, але й педагогами з метою активізації пізнавальної активності дошкільників. Є такі казки, що створені на основі фольклору, тобто автори використовують сюжети і героїв запозичених із народних казок, легенд, переказів.

Отже, поняття «авторська казка» більш вузьке, ніж літературна казка, оскільки охоплює лише оригінальні твори, сюжети і герої яких створено самим автором. Саме тому простір для сюжетів освітньої подорожі як на основі літературних казок, так і власних — невичерпний і його широта (або вузькість) залежить лише від творчого потенціалу вихователя.

Введемо термін «авторська казка з пізнавальним навантаженням». Це казка (історія), яка обов'язково є інтерактивною: діти беруть активну участь у розповіданні, творенні сюжету (відповідають на репліки героїв (молодші дошкільники звуконаслідують), радять / допомагають / продовжують / доповнюють / закінчують казку, обговорюють дії героїв, придумують інший поворот у сюжеті, за необхідності вводять додаткових героїв тощо).

Авторська казка з пізнавальним навантаженням, як на заняттях, так і в освітній подорожі з дітьми, може замінювати бесіду, особливо це доречно робити у молодшій групі та в групах раннього віку. Казка зацікавлює і мотивує дітей, створює емоційне тло для подорожі, допомагає об'єднати кілька освітніх напрямів. Діти із задоволенням включаються у створення казки — відповідають на запитання, радять як діяти персонажам казки, продовжують розповідь педагога, нагадують персонажам про певні дії тощо.

Педагог розповідає дітям казку з пізнавальним навантаженням, використовуючи інтерактивну презентацію як наочність або разом із дітьми робить інсценівку-імпровізацію.

Так, із простого пересування в просторі та часі в пошуках нових знань освітня подорож для дошкільнят може перетворитись у процес пізнання Всесвіту. Саме процес пізнання, в основі якого лежить безпосередній діалог дитини зі Всесвітом, і є предметом технології освітньої подорожі.

Основними принципами організації освітньої подорожі є:

- створення умов для безпосередньої взаємодії дошкільнят із навколишніми об'єктами, які стають основним засобом отримання інформації;
- організація спеціальної діяльності, у процесі якої на підставі особистих відчуттів і спостережень у дошкільнят буде відбуватись формування нових уявлень (така діяльність не виключає допомоги вихователів);
- організація активної самостійної дослідницької діяльності учасників освітньої подорожі;
- поєднання різних видів діяльності в процесі освітньої подорожі (спостереження, досліди, дослідження, пошук та аналіз інформації тощо);
- створення ситуації вибору джерел отримання інформації;
- зведення до мінімуму посередницької діяльності педагога [1].

Отже, освітня подорож розгортається на кількох змістових рівнях і вирішує ряд завдань:

- знайомство з різноманітними об'єктами (живими і неживими);
- набуття досвіду дослідження подібних об'єктів з позиції різних

освітніх напрямів (див. зміст парціальної програми «STREAM-освіта дошкільників, або Стежинки у Всесвіт»).

Вимоги до організації освітньої подорожі

Тривалість освітньої подорожі визначається віком і психофізіологічними особливостями дошкільнят.

Тимчасові рамки — від одного дня до тижня. При плануванні часу подорожі необхідно враховувати як вікові особливості «мандрівників», так і специфіку самої подорожі. Здатність утримувати мету й інтерес до діяльності у дошкільників тільки починає формуватись, тому час «руху в подорожі» не повинно бути розтягнуто. Обмеження в часі може призвести до формалізму щодо виконання завдання: дитина буде виконувати роботу не тому, що цікаво, а тому, що потрібно вихователю.

Пропонуємо чотири етапи освітньої подорожі — пропедевтичний, підготовчий, робота з маршрутним листом і захист, — які складають єдине ціле і реалізуються послідовно.

Пропедевтичний (вступний) етап

З метою осмислення поняття «подорож» вихователь може спочатку запропонувати розібратись із значенням слів: мандрівка, (далека) дорога, путь, вояж, фр. їзда; (з поворотом) турне, тур; (піша) ходка, похід; мандри; рейс; екскурсія, паломництво, одиссея. На цьому етапі лінгвістичні ігри із семантичним контекстом доречні та актуальні.

Дошкільникам молодшого віку подобається збиратись у подорож: діти розмірковують, які речі будуть потрібними (орієнтуючись на мету подорожі), навіщо, що обов'язково потрібно взяти, а без чого можна обійтись, складають все потрібне в рюкзачок тощо.

Далі дошкільникам можна запропонувати відправитись «на пошуки скарбів», організувавши гру на станціях, на яких зупиняється віртуальний потяг (або використати іграшкову залізницю). Попередньо корисно організувати бесіду, в процесі якої з дітьми обговорити напрямок руху (показати варіанти), уточнити поняття «маршрутний лист», завдання на кожній станції (маршруті), познайомити з ресурсами, які можна використовувати (осередок книги, схеми, фото, пошук інформації разом із батьками в Інтернеті тощо). Таку діяльність варто поєднувати із ознайомленням з планом на заняттях із математики: діти одразу бачать практичне використання знань і діють в умовах, наближених до реальних.

На цьому етапі логічно *обговорити результати подорожі* — що було цікавого, про що дізналися тощо.

Перший — підготовчий — етап

Підготовка до освітньої подорожі починається із запропонованої дітьми або вихователем теми і, що не менш важливо, ідеї (проблеми), яка здатна «повісти» дошкільнят у подорож.

Дібравши разом із дітьми об'єкт(и) дослідження, необхідно визначити черговість їх дослідження, послідовність пропонованих для вирішення завдань,

сформулювати запитання і завдання, що становлять зміст маршрутного листа.

Маршрутний лист — це своєрідний путівник, який не тільки вказує «дорогу», а й містить запитання і дослідницькі завдання, а також підказує способи дослідження об'єктів, можливі шляхи пошуку і передачі інформації. Так, маршрутний лист є детальним алгоритмом діяльності, в якому вказані:

- об'єкти для дослідження (знаки, піктограми у певній послідовності);
- порядок дій дошкільнят при дослідженні цих об'єктів;
- запитання, які дозволять сконцентрувати увагу, спонукати ретельно розглядати і досліджувати пропонувані предмети або об'єкти, аналізувати отриману інформацію.

На наш погляд, логічно використовувати «стіну, яка говорить», схеми, моделі, знаки, малюнки і піктограми, які діти придумали самостійно, або за допомогою вихователя (див. К. Крутій [«Технологія «Стіни, які говорять», або своєчасне перетворення освітнього простору дошкільного навчального закладу»](#), розміщену на сайті ukrdeti.com). Старші дошкільники можуть домальовувати карту подорожі відповідно пригодам, які трапилися.

Інший аспект попередньої роботи пов'язано з підготовкою учасників подорожі. Подорож передбачає наявність у дітей певного «багажу» знань, до якого вони будуть звертатися в пошуках відповідей на запитання, звіряючись із маршрутним листом. Тому є сенс зробити із дітьми «візочок знань», куди віртуально або використовуючи символи, «скласти» знання, які можуть знадобитись під час подорожі. Із дидактичної точки зору — *це ґрунтовне узагальнення попередніх знань, умінь і навичок дітей, які вони зможуть проявити як сформовані компетенції під час освітньої подорожі.*

Наведемо скорочено зміст казки з пізнавальним навантаженням **«Пригоди родини їжачків: їжачки на ставку»** як приклад освітньої подорожі з ускладненнями для дітей різного дошкільного віку.

Цю казку краще розповідати дітям на прогулянці або під час походу до парку, лісу, луку, річки... Беручи активну участь у казці, діти розвивають асоціативне та образне мислення, фантазують, уявляють події сюжету, милуються природою, навчаються бачити красу навкруги. Така діяльність дає змогу малятам ще й ближче ознайомитися з навколишніми рослинами, мешканцями водойм, їхніми особливостями, активізувати власний досвід.

Під час гри «Риболовля» досягається висока ступінь зорово-моторної координації, діти досліджують нові об'єкти, навчаються вправно користуватися ними, виробляють стратегію дій, навчаються на власних помилках, спостерігають та аналізують дії інших, пробують втілити досвід інших у власних діях. Діти навчаються співпрацювати, домовлятися, узгоджувати дії, діяти злагоджено та скоординовано.

На підготовчому етапі діти ознайомлюються з садовими та «дикими» рослинами, життям мешканців водойм.

Другий етап — робота з маршрутним листом

Основною частиною освітньої подорожі є самостійне дослідження старшими дошкільнятами, яке, нагадаємо, може відбуватися і в віртуальному просторі. Освітня подорож передбачає роботу в групах по 6-7 дітей (можна скористатись ідеями Є. Є. Шулешко щодо соціо-ігрової взаємодії). Кожна група об'єднує дошкільнят за різними критеріями. Групи, отримавши однакові маршрути, можуть використовувати різні предмети для створення свого продукту, але вирішувати (частково або в повному обсязі) питання, поставлені перед мандрівниками на попередньому обговоренні. Наприкінці подорожі порівняйте з дітьми результати, отримані кожною групою. Чи однакові вони? Чому вийшло по-різному? Погано це чи добре? Чи обов'язково все мало вийти однаково?

Змішаний склад груп дає можливість вивчити проблему багатогранно, подивитися на неї з різних точок зору, а в подальшому обговорити різні її аспекти, у дошкільників виформовується розуміння того, що проблема (завдання) може мати декілька варіантів його вирішення.

Важливо навчити дітей працювати в групі, уміти вислуховувати думку кожного учасника подорожі, пам'ятати, що кожен має право на власне «бачення» проблеми, вчити аргументовано відстоювати свою точку зору, приймати до обговорення абсолютно всі версії та гіпотези, вести пізнавальний діалог (див. ст. Н. Гавриш, Г. Лопатіна).

До маршрутного листа вносяться такі матеріали: ілюстрації, карти, схеми, знаки, моделі, піктограми, фото обкладинок енциклопедій і книг (обов'язково знаходяться в осередку книги), які можуть бути джерелами інформації.

Якщо в процесі подорожі з'являються нерозв'язні питання, вихователь, не пропонуючи готової відповіді, вказує на можливі джерела отримання інформації «за рамками» освітнього подорожі (взаємодія з батьками).

Отже, відправляємося в справжнісінький похід на ставок, уважно роздивляємося все навкруги, спостерігаємо, прислухаємося до звуків природи...

Літо — пора пригод і сюрпризів. Скільки краси навколо! Скільки приємних звуків, ароматів, відчуттів! А яке ж літечко яскраве і різнобарвне! Роздивіться навколо, прислухайтесь, відчуйте літо!

- Що красивого ви бачите навколо?
- Які звуки чуєте? Що так звучить? Яких літніх звуків ви не почуєте в інші пори року?
- Знайдіть якомога більше барв навколо. Якого кольору найбільше? Чому?
- Яких комашок можна побачити влітку? Спробуйте їх знайти. Чим вони займаються? Яких комашок можна почути, а яких ні?
- Які комашки літають? Повзають?
- Порухайтесь, як комашки.
- Як світить сонечко? Чим літнє сонечко від зимового відрізняється?
- Чим літо вам подобається?

І нашим знайомцям їжачкам теж дуже подобається літо: це тепла і смачна пора року, а це саме у цей час їжачки бачать навколо багато цікавого.

- Пригадайте, скільки їжачків у родині? Як їх звать? (*Тато — їжак Пих, мама — їжачиха Жужа і синочок — їжаченя Жора.*)

Їжачки живуть на дачній ділянці. Їм там затишно і цікаво. Господарі висаджують прекрасні квіти на охайних клумбах.

Далі пропонуємо запитання про троянду та шипшину для дітей старшого та середнього віку, діти молодшого віку ознайомлюються з трояндою та її особливостями, порівнюють з вже знайомими квітами.

- На дачі росте красива запашна квіточка. Вона трохи схожа на їжачків: така ж колюча як їхні голочки. Здогадалися, як вона називається?
- Троянда яка? (*Це дослідницьке запитання, діти описують рослину, яку бачать (принаймні потрібно показати дітям хоча б квіточку у вазі) — молодший вік, або малята уявляють рослину, яку вже бачили (середній та старший вік).*)
- Якого кольору бувають троянди?
- Чим особлива ця квіточка?
- Чи подобається вам троянда? Чим саме?
- У троянди є двоюрідна сестричка. Вона може рости і на дачі, і в лісі. Сестричка троянди не така ніжна та вишукана, як троянда, але дуже мила і теж красива. А ще плоди цієї рослини ми використовуємо в чай. Як називається ця рослина? (*Діти середнього та старшого віку порівнюють шипшину та троянду.*)

А ще у господарів дачі завжди є щось смачненьке.

- Хто пригощає їжачків? (*Влітку на дачі разом з бабусею і дідусем живуть маленька дівчинка та її братик: саме вони і подружилися з їжачками.*)

Родина їжачків любить подорожувати. Одного разу вони помітили, що дітки з татом і матусею кудись збираються. Зранку в людей було весело, люди усміхалися і раділи, тож зраділи і їжачки: «Буде щось дуже цікаве!» Але що саме?

Люди готувалися взяти з собою дивні речі. Тато надував для діток бублики та великий м'ячик схожий на повітряну кульку без ниточки, а ще тато приготував палички з ниточками, а на ниточках було щось прив'язане. Мама уклала простирадло чи килим, чи покривало, чи ковдру, а ще — дивну величезну парасольку (на небі ані хмариночки!!!). Малята допомагали наливати в горнятко узвар, складали всілякі смаколики (ну це як раз зрозуміло навіщо). Їжачки побачили свої улюблені печеньки: отже, і про них не забули. Приємно! А от решта всього навіщо? Куди ж збираються люди?

- Пригадайте, що люди беруть з собою? Як ви думаєте, навіщо воно потрібне?
- Куди ж зібралися господарі дачі?

Їжачки теж вирішили не відставати від людей. Почали збиратися і собі. Звичайно, їжачки не знали куди саме підуть люди, тому вирішили взяти найнеобхідніше — їжу. А решта...

- Як ви думаєте, що саме взяли їжачки?
- А як вони несли їжу?

Отже, вся компанія вирушила в подорож.

Тут можна зробити паузу послухати з малятами веселу пісеньку та потанцювати під неї.

Йшли недовго, їжачки дуже поспішали, щоб не відстати, адже у них лапки закороткі й вони не можуть так швидко ходити як люди та ще й родина не знала, що поруч їжачки тупотять. Особливо важко було малюку Жорі. Їжачиха з їжаком допомагали йому, і Жора майже біг, і майже не відставав, тільки захекався дуже.

І тут сталося диво! Їжачки побачили... величезне блакитне кругле дзеркало. У ньому відбивалась травичка, дерева, хмаринки, сонечко і ... вся компанія. Краса!

Люди та їжачки стояли на теплій пісочній галявині: такої чудернацької галявини їжачки ще ніколи не бачили.

Дітки зраділи, застрибали і ... увійшли у дзеркало, а воно розступилося. Дійсно, диво!

- На вашу думку, що саме побачили їжачки?
- Чому вони подумали, що це величезне дзеркало?

Сонечко лагідно зігрівало все навкруги, його промінчики гралися у воді... навколо було радісно. Тільки-но зручненько розташувалися на пляжі, дітки відразу ж побігли купатися, гралися у воді з м'ячиком, весело хлюпалися у теплій водичці. Не відставав від них і їжачок Жора: він теж дитинка.

Трішечки пізніше пішли купатися і дорослі. Братик і сестричка взяли надувні круги і з татом попливли подивитися на білі водяні лілії. Мама-їжачиха Жужа та тато-їжачок Пих навчали синопка Жору плавати: все у житті згодиться. Але так далеко як люди їжачки не запливали.

Після купання — перекус: у людей свій, у їжачків теж є припаси. Саме зараз дітки і побачили знайомих їжачків, дуже зраділи їм, пригостили печивом.

Потім тато з дітками взяли вудки і пішли ловити рибу подалі від пляжу: риба лякається гомону. Їжачки ще не бачили риболовлю, тому теж попрямували за малятами. Дітки ловлять — їжачки спостерігають.

Наступні запитання для дітей середнього та старшого віку.

- Яку рибу можна упіймати в наших ставках і річках? Як вона виглядає? Як називається?
- А хто живе в морях і океанах? (Можна використати стіл для гри з піском. Закопайте в пісок маленькі іграшкові морські тварини і риби. Діти знаходять у піску іграшку, розповідають, як називається тварина, де живе, чим особлива.)

Риба ловиться довго, весь час дивитися на поплавок не цікаво. Їжачиха почала дрімати під листячком лопуха, а тато-їжачок Пих за Жорою дивиться, щоб маля у халепу не потрапило.

Спостереження за тваринами, яких можна побачити на ставку.

Жора бігає вздовж берега: на ставку так цікаво! Деінде на рослинах біля берегу маленькі равлики, а у воді — дивовижні жучки-плавунці, які можуть плавати під водою, жучки-водомірки такі легенькі, що можуть ходити по плівочці на поверхні води, тому вони не плавають, а бігають по воді, а точніше по поверхні води.

Але попри всі цікавинки і принади їжачки не забувають пильно стежити за рибалками...

Гра «Риболовля»

Використовується розвивальна іграшка «Риболовля»: рибок робимо з різнокольорового картону (чим менша дитина, тим більші рибки), до кожної рибки прикріплюємо металеву скріпку; вудки робимо із звичайних паличок і ниточки, на кінці якої магніт. Для дітей молодшого віку ниточка коротша, ніж для дітей середнього та старшого віку, для дітей старшого віку вудки робимо з двох вудилищ, ниточки зв'язуємо разом на кінці — один магніт. Рибки розкладаємо для дітей різного віку по-різному: для дітей молодшого віку — далі одна від одної, для дітей середнього віку — ближче, для старших дошкільнят — рибки можуть перекривати одна одну.

Ловити рибу звичайно можна і у будь-якому місці (наприклад, на килимі), але найбільш доречно це робити, використовуючи стіл для піску: виходить сухий басейн з піщаним дном, як на справжньому ставку чи річці. А якщо ми розповідаємо казку на березі водойми, то наша гра стає немов продовженням справжнього ставка.

Спочатку діти ловлять вудками, схожими на звичайні, розрахованими на одну дитину. Глядачі можуть замовляти зловити певну рибку або іншу тварину, вказавши де саме вона знаходиться, використавши назви кольорів та слова «ліворуч», «праворуч», «вище», «нижче», «поряд» тощо. Складність завдань залежить від віку дітей.

Коли діти вже добре навчаться ловити рибу, можна запропонувати зловити на один гачок дві рибинки. Можна замовити зловити дві однакові рибинки, мешканців різних кольорів, зловити певних тварин. Діти середнього та старшого віку можуть влаштувати змагання — хто за один й той самий час зловить більше рибок.

— Риболовля — заняття для терплячих і обережних. Рибалки ніколи не поспішають. Потрібно сидіти тихо-тихо, щоб не налякати рибок. Вудку вести до рибки потихеньку, плавно, не розгойдувати гачок. Рибалка чекає доки гачок не перестане гойдатися і обережно підводить його у потрібне положення.

У грі ми робимо все (ну майже все) як справжні рибалки. Вибираємо рибу, яку хочемо спіймати, акуратно підводимо до неї гачок, чекаємо доки гачок попаде на потрібну рибинку, обережно підсікаємо. Ми зловили рибку!

Не можна торкатися ниточки чи гачка рукою, адже справжні рибалки так не можуть діяти.

Запитання для дітей середнього та старшого віку.

- Чим іграшкова риболовля відрізняється від справжньої? Чим схожа на неї?
- Який характер має бути у рибалки? Як він має діяти? Чому саме так?
- Як краще діяти, щоб упіймати рибку?
- А як краще діяти, щоб зловити одразу двох рибок? (Діти вже з свого досвіду дають один одному поради.)

- Де рибок ловити зручніше? Де рибок неможливо вловити (чи дуже складно)? Чому? *(Ці запитання варто задавати, якщо діти ловлять рибу використовуючи як ставок стіл для піску.)*
- Запропонуйте дітям дослідити, як краще ловити рибу — з довгою ниточкою на вудилищі чи короткою. *(Ниточку можна акуратно потроху намотувати на вудилище і пробувати уніймати рибу. Малята роблять висновок — чим коротша ниточка, тим простіше управляти гачком і вловити рибу.)*

— У наших рибалок почала ловитися велика риба, її важко одному витягати, тому тато запропонував братику і сестричці діяти разом, узгоджуючи свої дії.

Педагог дає дітям вудочки для двох рибалок і вони працюють парами, домовляючись як саме потрібно діяти.

Діти використовують досвід, набутий під час рибалки з вудкою для однієї людини, експериментують. Запропонуйте дітям нічого не показувати пальцями, а спробувати тільки розмовляти, домовляючись.

Якщо дітям складно придумати як ловити вдвох, запропонуйте їм один із варіантів: спробувати зробити різну довжину ниточок — у одній дитини ниточка коротка, у другій — довга; дитина з короткою ниткою спрямовує гачок.

Третій етап — заключний

Підсумкова частина має назву «захист», так як дітям надається можливість відстояти свою, часто відмінну від інших думку, ґрунтуючись на тих фактах, з якими вони познайомилися під час подорожі, і тих відчуттях, які вони зазнали.

Форма проведення «захисту» може бути різноманітною: створення виставок або колекцій, презентація робіт на «стіні, яка говорить» тощо.

Запитання для дітей середнього та старшого віку, діти молодшого віку діляться враженнями, порівнюють рибок, знаходять найбільшу (найменшу), розкладають у порядку зменшення (збільшення) величини тощо.

- Як вам сподобалося більше ловити рибу — одному чи разом? Чому?
- Яку рибу ловити було зручніше? Чому?
- Як наступного разу ви будете діяти?
- Як зловити найбільше рибок за найменший час?
- Якщо ви були б рибками, де б плавали, щоб рибалки вас не зловили? *(Діти показують такі місця.)*

Сьогодні був такий насичений подіями день! Усі втомились, тож і люди, і їжачки міцно заснули у своїх затишних домівках і бачили дуже приємні сни! До наступних зустрічей!

Діти вкладають їжачків спати у будиночок.

Підсумуємо.

Головним результатом освітньої подорожі є пробудження дитини до нових знань. У процесі подорожі дошкільники зможуть розширити межі спілкування, оцінити свою готовність до дії в різних нестандартних ситуаціях.

Література

1. Коробкова Е.Н. Образовательное путешествие как педагогический метод [Электронный ресурс] : // Научная библиотека диссертаций и авторефератов. — 2004. — 32 с. / URL: <http://www.dissercat.com/content/obrazovatelnoe-puteshestvie-kak-pedagogicheskii-etod#ixzz3LlWZS1Oq> (дата обращения: 02.05.2017).